

«ԽԱԶԻՆ ՃԱՌԸ ՅԻՍԱՐՈՒԹԻՒՆ Է»

Յոյներուն

ԻՍԿ «ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ Լ ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ»

ՀԱԻԱՏԱՅԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Նախ գիտնանք թէ ի՞նչ է «Խաչին ճառը»: Յիսուս Բրիստոսի Խաչը կամ Խաչելութիւնը, ամէն բանէ առաջ, պատմական անուրանալի իրողութիւն մըն է և ստոյգ պատահար դէպք մը կատարուած Գողգոթայի սարին վրայ, ի ներկայութեան թէ՛ մարդկանց և թէ բնութեան սարսափազդու ուժերուն:

Ի՞նչ կը նշանակէ Յիսուսի Խաչելութիւնը: Անշուշտ, Յիսուսի Խաչելութիւնը մէկէ աւելի նշանակութիւններ ունի՝ դիտուած Աստուծոյ կողմէ, Սատանայի կողմէ, բնութեան կողմէ և կամ՝ դիտուած մարդո՛ւ կողմէ:

Դիտենք, այսօր, Յիսուսի Խաչելութիւնը մարդ-արարածին կողմէ: Երկու աւազակներու խաչելութիւնը մին Յիսուսի աջ ու միւսը ձախ կողմը՝ իրենց այլաբանական բացատրութեան մէջ կը ներկայացնեն ամբողջ արարչագործութիւնը, մէջ ըլլալով համայն մարդկութիւնը, որուն անվերադարձ վախճանը մահն է՝ մեռնիլ և հողի վերածուիլ:

Կեանքի ծակատագրական լուսամուտէն, կը տեսնենք այցելութիւնը Աստուծոյին Կենարար Էութեան, որ մահուան ճիրաններէն պիտի խլէ հող ըլլալու դատապարտեալ մը կեանքը դրոշմելով անոր խոստումը դրախտային յաւիտենական կեանքի:

Ինչո՞ւ Յիսուս այս աւազակներէն մէկուն յաւիտենական կեանք կը շնորհէ, իսկ միւսին ոչ: Յիսուս շատ պիտի փափաքէր յաւիտենական կեանք շնորհել նաեւ միւս աւազակին: Սակայն երկրորդ աւազակը կեանք չխնդրեց Յիսուսէն, որ Աղբիւրն է յաւիտենական կեանքի: Այս երկրորդ աւազակը չկրցաւ տեսնել Նազովրեցի Յիսուսի մէջ Կեանք բաշխող աշխարհի Փրկիչը:

Ամպերուն որոտումներն ու կայծակները ոչ միայն խաւարեցուցին տիեզերքի մթնոլորտը, այլեւ ներաշխարհը բոլոր անոնց, որոնք Կենարար Յիսուսը, որ երկինքէն իջած էր երկիր, շնորհելու Կենաց Հացն ու յաւիտենական կեանքի Գինին՝ հող դառնալու սահմանուած մարդկութեան:

Գտնուեցան միայն երկու անձեր, որոնք իրենք զիրենք ազատագրելով ազգայնամոլութեան նախապաշարումէն, ընդունեցին Ձինք որպէս Որդի Աստուծոյ: Առաջինը, դրախտագնաց աւազակը

եղաւ, իսկ երկրորդը Հռոմէացի Հարիւրապետ խաչգամողը:

Մենք ալ այսօր, որպէս հանդիսատեսներ Յիսուսի աննահանջ Խաչելութեան, երբ դիտենք սոյն դէպքը, ի՞նչ են այն խորհուրդները որոնք կը ծնին մեր մտքին մէջ:

Ինչպէս մարմինը իր բեղմնաւորիչ բջիջի յատկութիւններով ծնունդ կու տայ իր նմանին, միտքն ալ նոյնպէս իր հոգեկան բեղմնաւորիչ զօրութեամբ ծնունդ կու տայ մարդկային միսթիք մտածողութեան, իր ներաշխարհին մէջ:

Ինչո՞ւ «Խաչին Ճառը» կամ Բարոզութիւնը յիմարութիւն կը սեպուէր Յոյն և հեթանոս աշխարհի գաղափարաբանութեանց:

Յիսուսի Խաչելութիւնը՝ աշխարհի մտածելակերպի և ըմբռնումի թատերաբեմին վրայ այնպիսի շարժում մը ստեղծեց, որ հեթանոս և յաւակնոտ սոփեստներ՝ Յիսուսի լուսապայծառ ճշմարտութենէն այլալլեցան ու խռովեցան:

Պատճառը՝:

Որովհետեւ նախաբիստոնէական իմաստասիրութեան գաղափարականը կամ տեսականը հիմնուած էր *հեշտամոլութեան* ուժի գերիշխանութեան և *նուաճումի* վրայ: Մինչդեռ Յիսուսի Խաչելութեան մէջ, Յունական իմաստասիրութիւնը՝ որուն բեղմնաւորիչ բջիջը *փառամոլութիւնն* էր, տեսաւ միայն խոնարհութիւն, անձնուրացութիւն և պարտութիւն: Մարդկային այն տեսութիւնը, որ հիմնուած էր փառամոլութեան և ազահութեան վրայ գայթակղեցաւ Յիսուսի խաչելութեան հոգենորոգ առաքելութենէն:

Մինչդեռ՝ երբ դիտենք Յիսուսի Խաչելութիւնը՝ աստուածայայտնիչ պրիսմակէն, պիտի գտնենք մենք զմեզ դէմ յանդիման աստուածային պայծառակերպ հրաշալիքներու առջեւ:

Խաչելութիւնը փոխանակ ըլլալու անձին պարտութիւնը պիտի դառնայ *նուիրումի* և *սիրո՛յ* յաղթութիւնը: Բիրտ ուժը յաղթական ըլլալէ պիտի դադրի և թափնեպսակը պիտի տրուի Սիրոյ: Խաչին վրայ Մեռնողին շրթները փոխանակ անէծք կարդալու, թողութիւն պիտի շնորհեն Իր թշնամիներուն: Աստուածային այս նոր յայտնատեսութեամբ, Յիսուսի Խաչելութիւնը կը ստանայ նոր իմաստ, և Խաչը՝ «յիմարութիւն»է փոխակերպուելով, կը դառնայ Աստուծոյ

«զօրութիւնը» և «իմաստութիւնը»:

Ի՞նչ կը նշանակեն «զօրութիւն» և «իմաստութիւն» բառերը:

Զմոռնանք, որ "զօրութիւն և իմաստութիւն" բառերուն առջեւ, Պօղոս Առաքեալ «Աստուած» բառը զետեղած է: Այս «Աստուած» բառը այն հոգեկան բջիջն է, որ կը բեղմնաւորէ հաւատացեալ մարդուն

միտքը ու կը լուսաւորէ անոր ներաշխարհը ըմբռնելու համար Աւետարանը:

Յունարէն բնագրին մէջ,

ա.--*զօրութիւն* բառը "dynamis", իսկ՝

բ.--*իմաստութիւն* բառը "sophia" է:

Ի՞նչ կը նշանակէ "զօրութիւն" բառը ըստ Յունարէն լեզուագիտութեան: *Տինամօ* կամ *տինամիթ* բառերը կու գան նոյնպէս "զօրութիւն" բառէն: Զօրութիւն բառը կը նշանակէ, թէ համայն գոյացութիւնը կախում ունի շարժումէ կամ գոյացութիւնը ի՛նք, զօրութիւն է և շարժում:

Մարգարէաշունչ գրականութեանց մէջ այս "շարժուն-զօրութիւնը" կը կարդանք Ծննդոց Գիրքին առաջին գլխուն առաջին համարին մէջ, ուր կ'ըսէ,

«Եւ Աստուծոյ Հոգին ջուրերուն վրայ կը շարժէր»:

Աստուածային զօրութիւնը շարունակ շարժման մէջ է և շարժման մէջ կը դնէ բոլոր Իրեն հաւատացողները: Ինչպէս "տինամօ" կազմածը, որ ոչ թէ միայն զօրութիւն մըն է, այլ զօրութեան աղբիւրը, նոյնպէս Խաչն ու Խաչեալը՝ Յիսուս թէ՛ ուժ է և թէ՛ զօրութեան հայթայթիչը բոլոր անոնց «որ Զինքը կը սերեն»:

Միթէ կը կարծէ՞ք, որ բոլոր այն նահատակները, որոնք գլխատուեցան, խաչուեցան, գազաններու կեր եղան և սպաննուեցան, իրենց մարդկային ու մարմնակա՞ն զօրութեամբ կրցան ժպիտով դիմաւորել ստոյգ մահը:

Ո՛չ, այլ՝ իրենց Ռահվիրան Յիսուս՝ որ նախապէս անցած էր սոյն ծանապարհէն, զօրացուց նախավկայ Ստեփաննոսը, Յուստինոս Վկան, Կիպրիանոս Մարտիրոսը ու միլիոնաւոր ուրիշ հոգեւոր և անվեհեր նահատակները:

Խաչն ու Խաչեալը հեռանկար են որուն ընդմէջէ՛ն միայն կրնանք տեսնել «Հայր Երկնաւորին» Սէրը Իր անառակ որդիներուն հանդէպ: Սիրոյ և փրկատունեայ նահատակներու Զօրութիւնն էր, որ տապալեց Հռոմէական Կայսրութիւնը ու ջլատեց անոր բանակին սուրն ու նիզակը: Աստուածային Սէրը ցոյց տուաւ մէկ անգամ ընդմիջտ որ մետաղի զօրութիւնը շատ տկար է և անզօր հոգեկան զօրութեան դէմ: Բիրտ ուժը չի՛ կրնար տապալել սիրոյ գաղափարականը: Բրտութիւնը կը փշրուի՝ սիրոյ յաղթանակով, կամ ի՛նքն փրտ ուժը կ'այլափոխուի սիրոյ ուժին: Խաչեալ Յիսուսի ոտներուն առջեւ, Հռոմէացի հարիւրապետը ուրացաւ իր զէնքն ու բռնութեան զօրութիւնը: Սոյն դէպքը ցոլացումն էր երեք դար վերջ

Կոստանդիանոս Հոռմի Կայսեր, Խաչին պատուանդանին առջեւ ընելիք անձնատուութեան:

Քրիստոսի եկեղեցին, առաջին դարերուն, երբ մերժե՛ց զէնքն ու վայրագութիւնը, և որդեգրեց սուրբ սիրոյ, ողորմութիւնը և անձնուրացութիւնը, իր հաւատքը իրեն համար վերելք մը եղաւ դէպի երկինք ու դէպի աստուածամանութիւն: Իսկ արդի դարերուն երբ ան վերադարձուց զէնքն ու զօրաշարժը, դաւաճանած եղաւ իր Տիրոջ Յիսուսի: Իր «ես»ի բազինին ան զոհեց մօտ 63 միլիոն երիտասարդ զինուոր ու քաղաքացի երկու համաշխարհային պատերազմներու անիմաստ սպանդանոցներուն մէջ: (Համաշխարհային 2րդ Պատերազմին, Հայաստան կորսնցուց 259-300 հազար Հայ զինուոր. 7 անգամ աւելի՝ Ֆրանսայի կորսնցուցան զինուորներէն):

Ի՞նչ կը բացատրէ կամ կ'արտայայտէ «իմաստութիւն» (sofia) բառը իր Յունական նշանակութեան մէջ:

Յոյն ֆննական և իմաստասիրական միտքը միշտ կ'սկսի աշխարհով, նիւթով կամ մարմնականով և կը ջանայ հասնիլ հոգեկանին: «Իմաստութիւն» բառին առնչութեամբ եւս, Յունական միտքը կը սկսի աշխարհով (նիւթով) և կը ջանայ հասնիլ «իմաստութեան» որ զայն տեղաւորէ տիեզերքի կանոնագրութեան մէջ:

Հին Կտակարանի Հրեայ մարգարէներուն ըմբռնումը «իմաստութիւն» բառին նկատմամբ կը տարբերի Յունականէն: Աստուածայայտնիչ Հոգին, մարգարէներու բերնով, «իմաստութիւն» բառին կու տայ սա բացատրութիւնը: «Իմաստութիւն»ը կը բխի կամ կ'սկսի Աստուծմէ, և տիեզերքն ու աշխարհ այդ սահմանումով կը բացատրուին: Առաւել ըլլալով, Հին Կտակարանի մարգարէներու մեկնաբանութեամբ, «իմաստութիւն»ը գործնական և բարոյական բնոյթ կը ստանայ, մինչդեռ Յունական «իմաստութիւն»ը իմաստասիրական և բնագանցական բնոյթ ունի և հայեցողական (speculative) է:

Միտք մը, որ շարունակ «իմաստութիւն» կը խորհրդածէ և ճշմարտութիւն կ'որոնէ, ի վերջոյ Աստուծո՛յ ֆով կը գտնէ ճշմարիտ իմաստութիւնը: Այս խորհրդածող միտքը կը խոնարհի և կը խոստովանի, որ Աստուած՝ Ի՛նք կը բաշխէ իմաստութիւնը մարդոց սրտին ու մտքին, զանոնք լուսաւորելու համար, որպէս զի իրենց դատողութեան մէջ ըլլան ողորմած և իրենց տրամաբանութեան մէջ բանաւոր:

«Իմաստութիւն» բառը Անգլերէնի մէջ wisdom կը թարգմանուի և իր շատ գեղեցիկ նշանակութիւնը ունի: Անգլերէն՝ wisdom բառը իր բնորոշումը ստացած է Իսլանտական, Սաֆոն, Տանիմարբերէն և Լատին բառերէն: Ասոնց ամենագեղեցիկը

Լատիներենն է, որ Video--Vison բառն է: Այսինքն՝ իմաստուն մարդը այն է որ կը տեսնէ և կը ծանչնայ Գերբնականը:

Յիսուսի Ծնունդը՝ Որդի Աստուծոյ-ին Մարդեղութիւնը դիմաւորելու եկող Արեւելի Մոգերը, իմաստութեան (տեսանողութեան) շնորհիւ կրցած էին, ծառագայթող Աստղին միջոցաւ, տեսնել թագաւոր մը, Իշխան մը, որ պիտի հովուէր ժողովուրդները: «Մոգ» բառը Անգլերէն թարգմանութեան մէջ կը գրուի Wise Men, որ ինչպէս յիշեցի վերեւ, կը նշանակէ-- տեսանելիութիւն:

Ինչպէս Ռատար (radar) կազմածը իրիկուան խաւարին և մթնոլորտային փոթորկալի պայմաններու ներքեւ կրնայ տեսնել իր նպատակակէտը, որովհետեւ ելեկտրական ալիքներու զօրութեամբ կը գործէ, նոյնպէս ալ՝ աստուածային իմաստութիւնը, հոգեկան ալիքներու թրթռացումով կը գործէ և իր փնտռածը կը գտնէ, հոգ չէ թէ պարզ աչքի տեսանելիութեամբ, իրականը և ճշմարիտը տակաւին անտեսանելի կը մնան:

Օրինակի համար, մենք որ Մոգերուն ծնրադիր երկրպագութիւնը--Յիսուս Մանուկին առջեւ--բանաւոր կը գտնենք, անգամ մը ետ երթանք դարերու թաւալումին մէջէն ու դիտենք այս դէպքը առարկայականօրէն: Երբ փնտռած Իշխանը թագաւոր մըն էր և փնտռողները ազնուական դասէ իմաստասէրներ ու կրօնական մեծահամբաւ մտաւորականներ, ի՞նչպէս և ի՞նչու հաւատային, որ այս համեստ առաղձագործ գործաւորի մը տան մէջ անխօս պառկած Մանուկը իրենց փնտռած՝ աշխարհի Իշխանն է:

Մեզմէ Բանինե՞ր պիտի հաւատային այսօր: Մեզմէ Բանինե՞ր իրենց հաւատքը փաստելու համար արժէքաւոր նուէրներ պիտի մատուցանէին այդ համեստ և անշուք խրճիթին մէջ պառկած անզօր Մանուկին: Ահա հոս է, որ կը հասնի աստուածային իմաստութիւնը Իր Հոգեկան ալիքներով, պարգեւելու տեսանելիութիւն մարդկային տրամաբանութեան ու լուսաւորելու մարդկային միտքը, որ տեսնէ անտեսանելի՛ն ու հաւատայԳերբնականին:

Հետեւաբար՝ միայն հաւատացեալ մը Խաչին ու Խաչեալ Յիսուսի Անձին մէջ կը տեսնէ «Աստուծային իմաստութեամբ», իր անպարտելի Ազատարար Փրկիչը: Մահուան և գերեզմանին յաղթակա՛ն Յարուցեալը ու կը վկայէ ցնծութեան աղաղակներով. ու կը գոչէ.

«Գիտե՛մ թէ որո՞ւ եմ հաւատացեր, և վստահ եմ, որ Ան կարո՞ղ է իմ աւանդս պահել մինչեւ այն օրը»:

Բ. Տիմ. Ա.12:

Ա.ԼՊԷՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ